

Stručni rad

UČENJE ČITANJA DJECE S UMJERENIM INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA

Aleksandra Šeneker mag.prof.specialne in rehabilitacijske pedagogike
Center Gustava Šiliha Maribor

Sažetak

U radu će biti prikazana jedna od metoda učenja čitanja djece s umjerenim intelektualnim teškoćama. Dječak ima umjereni invaliditet i autizam. Vizualno dobro prepoznaje i mapira slova i riječi. Zbog dobrih sposobnosti vizualnog razlikovanja i pamćenja odlučili smo se koristiti metodom iz priručnika za učenje čitanja Patricije Oelwein. Osnovna svrha ove metode je, da dijete informacije o pisanoj riječi stječe kroz tri različita kanala: auditivno, vizualno i uz pomoć gesta. Dječak učvršćuje riječi kroz tri različite faze prepoznavanja riječi i na kraju učvršćivanja može prepoznati samo napisanu riječ, bez slike.

Ključne riječi: umjerena intelektualna retardacija, čitanje

1. UVOD

Djeca s umjerenim intelektualnim teškoćama u prošlosti su često bila isključena iz procesa opismenjavanja [4]. Smatralo se, da ne mogu naučiti čitati [3]. U Sloveniji je u prošlom stoljeću učenje čitanja i pisanja bilo prepušteno pojedinim specijalnim i rehabilitacijskim pedagogima [6]. Zbog sve veće potrebe za integracijom osoba s intelektualnim teškoćama u širu okolinu, traže se novi pristupi koji bi osobama s umjerenim intelektualnim teškoćama omogućili postizanje određene razine pismenosti. U tu smo svrhu odlučili koristiti metodu Patricie Oelwein [7], uz pomoć koje ćemo tiskanu riječ približiti dječaku s umjerenim intelektualnim teškoćama i autizmom. Metoda je usmjerena na korištenje djetetovih vještina vizualne diskriminacije u poučavanju čitanja, dok se istovremeno čitanjem razvijaju druge vještine i sposobnosti koje djetetu omogućuju veći stupanj samostalnosti.

2. METODA ČITANJA PREMA PATRICIJI OELWEIN

U nastavi učenja čitanja djece s umjerenim intelektualnim teškoćama koristili smo se priručnikom Patricije Oelwein [7]. Osnovna smjernica metode je vizualno prepoznavanje cijelih riječi uz pomoć slika. Autorica je priručnik podijelila u pojedinačna poglavlja, u kojima nalazimo upute kako poučavati vizualno prepoznavanje cijelih riječi. Kada dijete nauči prepoznavati i razvrstavati pojedine kartice sa slikama i riječima, i kada bude u stanju prepoznati barem 50 do 100 napisanih riječi bez kartice sa slikama, možemo početi učiti prepoznavati riječi u rečenici. Kada dijete bude sposobno prepoznati riječi u rečenici, ili u pojedinim knjigama ili u obliku igre, možemo početi prepoznavati početna slova svake prepoznate riječi. Metoda je podijeljena na jednostavne i kraće korake, što djetetu omogućuje uspjeh i uživanje u čitanju. Temelji se na vizualnom prepoznavanju cijelih riječi. Odabir riječi individualno se prilagođava svakom djetetu. Sustavnim učenjem čitanja djeca postupno stječu svijest, da je svaka riječ sastavljena od pojedinačnih slova, te da svaka napisana riječ ima i svoje značenje. Metoda može poslužiti kao pomoć u početnom opismenjavanju djece s umjerenim intelektualnim teškoćama i često predstavlja jedinu mogućnost opismenjavanja [7]. Tako djeca s intelektualnim teškoćama uče čemu služi čitanje, vrijednosti čitanja i snazi pisane riječi. [8]. Čitanje također omogućuje djetetu da proširi svoj vokabular, dijete uči o gramatičkoj strukturi, učenje čitanja utječe na govorno-jezični razvoj i radnu memoriju [5]. Drugi autori navode [1] [2], da sposobnost čitanja utječe na razvoj pozitivne slike o sebi, mogućnost integracije u društvo i veću samostalnost u samostalnom učenju.

2. 1. PRIPREMA ZA UČENJE ČITANJA PREMA METODI PATRICIE OELWEIN

Za početak učenja čitanja potrebne su nam najmanje 4 fotografije ljudi koji igraju važnu ulogu u njegovom životu. Obično su to fotografije članova obitelji. Kasnije biramo predmete, koji djetetu puno znače i s kojima se voli igrati. Za svako dijete stvaramo mapu sa slikama i karticama s riječima. Slika na slikovnoj kartici treba biti najmanje 10 x 10 cm. Samo jedna osoba ili jedan predmet treba biti na slici. Ispod slike sitnim slovima napišite riječ, veličine 36. Napravite posebnu karticu s riječima iste veličine. Font uvijek treba biti ujednačen i iste veličine [7].

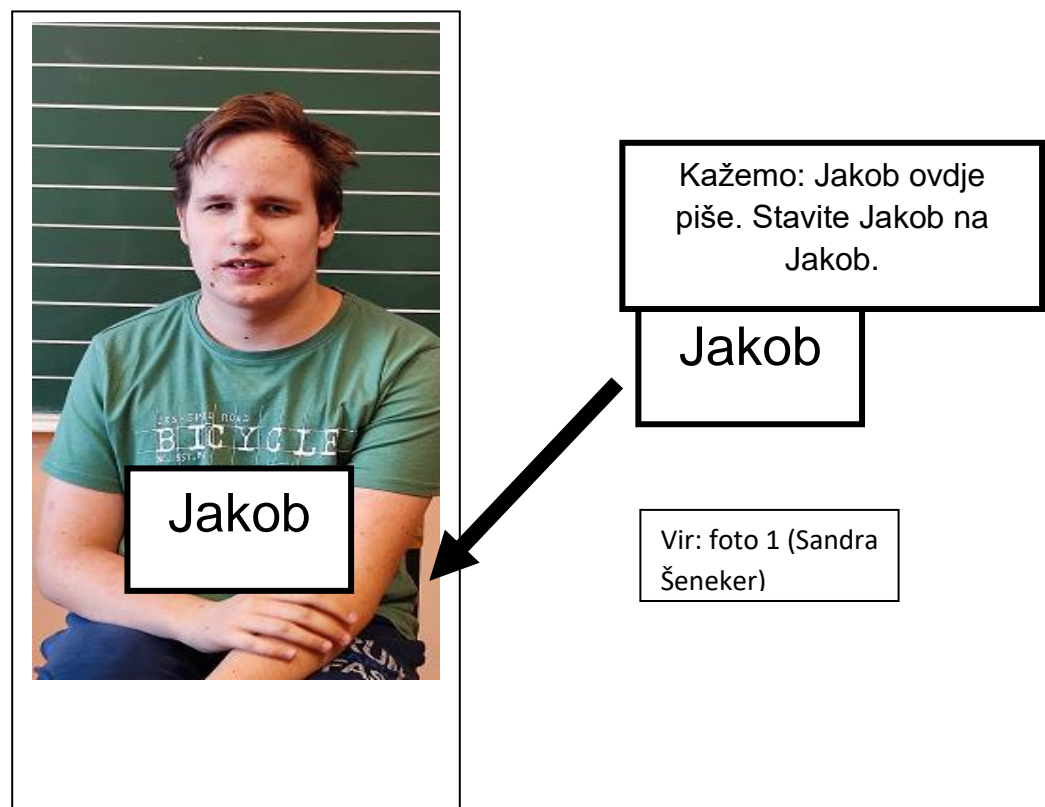
2.2. NASTAVNI KORACI

2.2.1 Upoznavanje djeteta s riječima

Za prve ispisane riječi najčešće koristimo ime djeteta i imena članova obitelji ili onih osoba koje igraju važnu ulogu u djetetovu životu. Kada dijete savlada sve napisane riječi odabranih članova obitelji, nastavljamo s odabirom riječi koje poznaje [7].

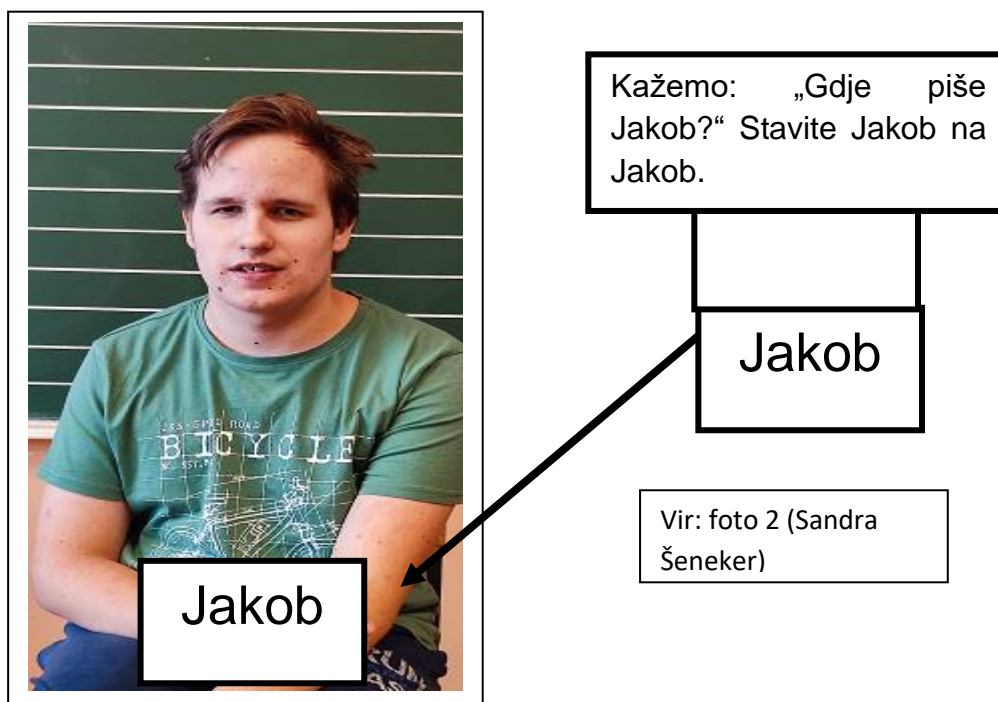
KORAK 1 - uspoređivanje slikovne karte s riječnom kartom

Djetetu pokažemo karticu sa slikom ispod koje je ispisano njegovo ime. Ova slikovna kartica služi kao vizualna potpora za kasnije učenje prepoznavanja riječi. Potaknimo ga, da pogleda sliku na kartici i izgovori svoje ime. Također zna opisati i pričati o osobi sa slike – dakle o sebi. Zatim mu pokažemo njegovo ime napisano ispod slike i pročitamo ga. Zatim djetetu pokažemo karticu s riječima na kojoj je ispisano njegovo ime, pročitamo je i uputimo ga, da stavi karticu s riječima na riječ ispod kartice sa slikom (slika 1) [7].

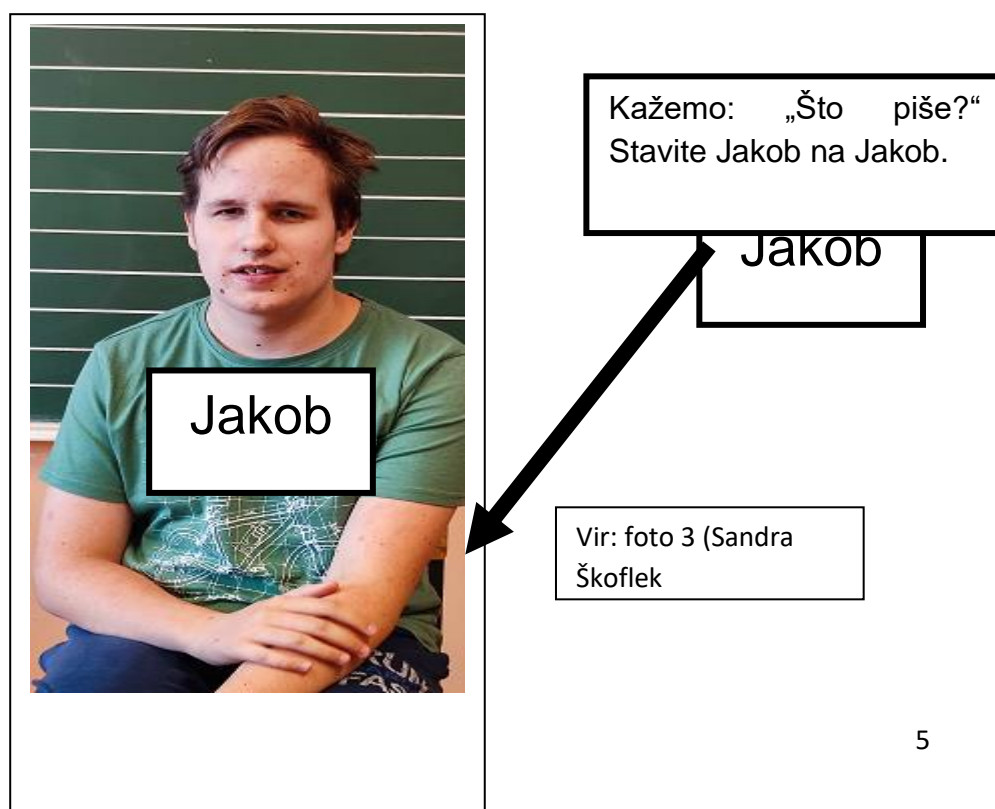
KORAK 2 - odabir između karte s riječima i prazne karte

Stavite praznu karticu na stol pored kartice s riječima na kojoj je napisano ime djeteta. Potičemo ga, da odabere karticu sa svojim imenom (slika 2). Pitamo dijete npr. „Gdje piše _____?“ Dijete zatim traži odgovarajuću karticu na kojoj je napisana riječ, koju je čuo i stavlja karticu s riječima na riječ pored slike [7].

KORAK 3 - verbalno ili simboličko imenovanje kartice riječi

Djetetu pokažemo karticu s riječima s njegovim imenom i kažemo: „Na kartici piše _____“ ili „Što ovdje piše?“ (slika 3). Dijete još uvijek ima karticu sa slikom pred sobom, ali mora imenovati riječ. Kad ispravno imenuje riječ, dijete stavlja karticu s riječima na riječ napisanu ispod slike. [7]

2.2.2 Vrednovanje prepoznatih napisanih riječi

Na kraju susreta odložili smo slikovnice. Ostaju samo kartice s riječima kako bi se ispitalo djetetovo prepoznavanje riječi. Pokazujemo djetetu svaku karticu s riječima zasebno. Zamolite ga, da pročita što piše na kartici s riječima (npr. „Što piše na kartici? Ovdje piše _____“). Ako dijete ne prepozna riječ na kartici, dopunjavamo riječ umjesto njega. Ako dijete ne govori, može odgovarajućom gestom označiti riječ. Prepoznate pisane riječi i one koje dijete ne prepoznaje svrstavaju se u dvije kategorije, tj. u kategoriju prepoznatih i neprepoznatih riječi. Bilješke se bilježe po datumima u za tu svrhu pripremljenu tablicu (tablica 1), uz pomoć koje možemo pratiti napredak djeteta [7].

Tablica 1: Tablica za označavanje prepoznatih riječi

	datum	datum	datum	datum	datum	datum
riječi						

Kriteriji: + prepoznata riječ
 - neprepoznata riječ

3. ZAKLJUČAK

Metodom čitanja jednu smo školsku godinu učili prepoznavanju riječi dječaka s umjerenom intelektualnom teškoću i autizmom. Čitanje se odvijalo tri puta tjedno. Na kraju tjedna, dječak je odnio mapu s riječima kući, kako bi on i njegova majka mogli objediniti riječi u slobodno vrijeme. Dječak je u godinu dana uspješno prepoznao 20 napisanih riječi. Napisane riječi učvrstili smo uz pomoć igara. I ove školske godine nastavljamo s prepoznavanjem riječi. Po dolasku u školu provjerili smo prepoznavanje riječi, bez slike, i ustanovili da je dječak unatoč školskim praznicima, uspio zapamtiti šesnaest od dvadeset riječi. Iz posljednjeg primjera možemo zaključiti, da je metoda bila učinkovita. Dječak ima dobru vizualnu diskriminaciju i sposobnost pamćenja, što mu omogućuje prepoznavanje riječi spomenutom metodom. Dječak je motiviran za učenje čitanja, uči nove riječi, jačaju mu vokabular i artikulacija riječi. Uz pomoć ove metode, nastavnik omogućuje učeniku postizanje uspjeha, jer je metoda prilagođena svakom pojedinom učeniku i njegovim posebnim potrebama.

4. LITERATURA:

- [1] Buckley, S. (1985a). Attaining basic educational skills: Reading, Writing and Number. V D. Lane in B. Stratford (ur.), *Current approaches to Down's syndrome* (str. 315–343). London: Cassell.
- [2] Buckley, S. in Bird, G. (1993). Teaching children with Down syndrome to read. *Down Syndrome Research and Practice*, 1(1), 34–39. doi:10.3104/perspectives.9
- [3] Conners, F. (1992). Reading instruction for Students With Moderate Mental Retardation: Review and Analysis of Research. *America Journal on Mental Retardation*, 96(6), 577–597.
- [4] Fossett, B. (2003). Sight word reading in children with developmental disabilities using picture communicating symbols: a comparative study. (Magistrska naloga, The University of British Columbia). URL: file:///D:/Users/Uporabnik/Downloads/ubc_2003-0575.pdf (10.9.2022)
- [5] Hughes, J. (2006). Teaching reading skills to children with Down syndrome. *Down syndrome News and Update*, 6(2), 62–65. URL: <http://www.down-syndrome.org/practice/349/practice-349.pdf> (5.9.2022)
- [6] Kotar, A. (2000). Ali učenje branja in pisanja tudi za otroke z zmerno motnjo v duševnem razvoju? *Naš Zbornik*, 33(6), 5.
- [7] Oelwein, P. L. (1995). *Teaching reading to children with Down syndrome: a guide for parents and teachers*. United States of America: Woodbine House.
- [8] Wilken, E. (2012). *Jezikovno spodbujanje otrok z Downovim sindromom, z izčrpnim prikazom KPK sistema – s kretnjami podprte komunikacije*. Ljubljana: Sekcija za Downov sindrom pri Društvu Sožitje in Pedagoška fakulteta.